

СТАНОВИЩЕ

от доцент доктор Мила Иванова Серафимова, Военна академия „Г. С. Раковски“, катедра „Психология и лидерство“

за дисертационния труд на Диана Трендафилова Димитрова
на тема: „ФАБРИКУВАНЕ НА СЪГЛАСИЕ.

ТРАНСФОРМАЦИЯ НА КОМУНИКАЦИЯТА В МАНИПУЛАЦИЯ“
за присъждане на образователна и научна степен „Доктор“ по
професионално направление 3.5. Обществени комуникации и
информационни науки (Журналистика – Убеждаваща комуникация)

Темата на дисертационния труд на Диана Димитрова се отличава с изключителната си актуалност – живеем в ерата на пост-истината, понятие, обявено за дума на 2016 г. от Оксфордския речник. Обективните факти все по-малко влияят върху формирането на общественото мнение в сравнение с призивите към емоциите и личните убеждения, а подборът на фактите води публиките към желаните заключения. Като че ли наистина духът на манипулацията е пуснат на свобода, за което фалшивите новини и социалните медии допринасят.

Избраната от Диана Димитрова тема доказва нейната изследователска прозорливост, тъй като явленията, върху чието проучване тя започва да работи в началото на своята докторантура, тогава са в развитие, в своя зародиш, но през последната година стават видими и придобиват ясни очертания на информационна война. Проявленията на изследваните явления и процеси виждаме както при военните конфликти в

Сирия и в Украйна, при терористичните атаки и медийните операции на Ислямска държава, така и в случващото се в Турция при подготовката на референдума за президентска република, в САЩ по време на президентската кампания и отношенията с Русия, в Европа и кризата с бежанците, както и в кампанията за излизане на Великобритания от ЕС.

„Всяка манипулация е комуникация“, е една от тезите на автора на дисертацията, което подсказва колко широко е полето на изследването и колко актуално е то. Диана Димитрова изрично отбелязва, че „нейният труд в никакъв случай няма претенцията да е постигнал всеобхватност на изследваните процеси и явления“, което авторът определя като „недостижима цел“. Още повече, че тя коректно ги определя като „процеси в развитие“. При така поставените ограничения, трябва да се подчертае, че заглавието на дисертационния труд съответства на съдържанието на разработката.

Изследваният от автора проблем за фабрикуването на съгласие и превръщането на комуникацията в манипулация има дълга научна традиция и всъщност винаги е вълнувал съзнанието на философи и хуманитаристи. Но през последните години се превръща от въпрос, подложен на изследване от учените, в личен проблем на всеки човек, който желае да бъде адекватно информиран за случващото се.

В този смисъл това интердисциплинарно изследване има стойност не толкова защото е нова тема, напротив, темата е разработвана както у нас, така и в цял свят, а по-скоро защото през последните години развитието на технологиите промени в голяма степен природата на техниките за комуникация и манипулация и ги превърна във всеобща тревожност доколкото ние сме информирани или манипулирани. Както отбелязва Диана Димитрова „Инструментариумът на манипулационните тактики се развива и надгражда постоянно...И двата ключови фактора – комуникация и

технологии, както и взаимната им обвързаност, се актуализират буквално с всеки изминат ден.“ Затова авторът поставя във фокуса на изследването една константна величина – човешката същност, за която фабрикуването на съгласие и манипулацията са неестествени и представляват вид насилие. Предложеният от Диана Димитрова актуален поглед към темата за фабрикуването на съгласие и комуникацията като манипулация би представлявал интерес не само за специалистите по обществени комуникации и журналистите, но и за широката читателска аудитория на всички, които желаят да се ориентират в информационния поток и отказват ролята на негови жертви.

Дисертационното изследване е представено в обем от 227 страници, от които основен текст 194 стр., а в останалата част са представени 227 литературни източници, сред които значителен брой на английски и френски език.

Прави впечатление, че в библиографията са включени както влиятелни класически трудове, така и съвременни трудове от български и чужди автори, а също така множество публикации, включително и електронни, от последните няколко години. Подбора на литературата и цитираните журналистически материали представя автора като изследовател с практически опит, който използва при анализа си на медийната среда и съдържание.

Структурата и обемът на представения ми за становище труд за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ отговарят на добрите изследователски практики. Теоретичният обзор обхваща ролята на комуникацията и медиите за развитието и социализация на отделния човек и за обществените процеси; стигмата на омразата, като средство за направляване на обществените нагласи и изграждане образа на врага; процеса на зараждане и утвърждаване на стереотипите и тяхното

въздействие и употреба; програмирането на общественото съзнание и инженеринга на съгласието; пропагандните тактики и стратегии на информационните войни в контекста на променената технологична среда на XXI век; деконтаминацията на съзнанието и необходимостта от критично мислене като средства за противодействие на пропагандата и манипулацията. Теоретичните постановки са доказани с анализ на впечатляващ обем данни, резултати от социологически проучвания, коректно представени емпирични изследвания, медийни публикации и послания. Дисертационният труд се отличава с оригиналната рефлексия на автора, което го прави четивен и подходящ за публикуване.

Считам, че дисертационният труд съдържа научните и научно-приложни резултати, за които докторантът претендира, които представляват оригинални приноси с теоретичен и практико-приложен характер.

Резултатите от изследванията по темата на дисертацията са коректно представени пред научната общност с три статии в научни издания. Авторефератът отразява точно и вярно най-важните аспекти на дисертационното изследване и приносите на дисертационния труд.

Представеният дисертационен труд показва, че докторантът притежава задълбочени теоретични знания в областта на обществените комуникации и по-конкретно относно фабрикуването на съгласие и трансформирането на комуникацията в манипулация, което удовлетворява образователните аспекти на степената „доктор“, за която докторантът претендира. Научните и научно – приложни приноси, получени при изследването на явления и процеси в развитие, включващи редица дискуссионни аспекти, удовлетворяват научните аспекти на исканата степен.

Въз основа на положителните ми оценки за дисертационното изследване, демонстрираната отлична теоретична и методологична подготовка на докторанта и посочените безспорни научни и научно-приложни приноси, предлагам на уважаемите членове на научното жури да гласуват Диана Трендафилова Димитрова да придобие образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки (Журналистика – Убеждаваща комуникация).

София, 16.03.2017 г.

Изготвил становището:

доц. д-р Мила Серафимова